

Observații generale:

1. Promovarea formării unei adevărate identități culturale europene constituie unul din obiectivele Consiliului Europei. Europa adăpostește numeroase culturi diferite, care, toate, inclusiv multiplele culturi minoritare, contribuie la diversitatea ei culturală.

2. Printre minorități, romii dețin un loc deosebit. Trăind răspândiți prin întreaga Europă, neputând pretinde că vreuna dintre țări le-ar fi proprie, ei alcătuiesc o adevărată minoritate europeană, care însă nu corespunde definițiilor ce se aplică minorităților naționale sau lingvistice.

3. Fiind o minoritate lipsită de teritoriu, romii contribuie în mare măsură la diversitatea culturală a Europei, și aceasta în mai multe privințe, atât prin limba și muzica lor, cât și prin activitățile lor meșteșugărești.

4. În urma admiterii de noi state membre, situate în Europa centrală și răsăriteană, numărul romilor care trăiesc în zona Consiliului Europei a crescut considerabil.

5. Totdeauna a existat o anumită intoleranță față de romi. Acum însă au loc, cu o regularitate crescândă, izbucniri de ură rasială sau socială, iar relațiile tensionate între comunități au contribuit la crearea situației deplorabile în care trăiește astăzi majoritatea romilor.

6. Respectarea drepturilor romilor, fie că este vorba de drepturile fundamentale ale persoanei, fie de drepturile lor ca minoritate, este o condiție esențială a îmbunătățirii situației lor.

7. Garantându-le egalitatea de drepturi, de perspective favorabile și de tratament și totodată inițiind măsuri apte să amelioreze soarta romilor, va fi posibilă o reînviere a limbii și culturii lor și, ca atare, o îmbogățire a diversității culturale europene.

8. Este necesar să se garanteze romilor folosința drepturilor și libertăților înscrise în articolul 14 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, întrucât aceasta le permite să-și valorifice drepturile.

9. Statele membre ale Consiliului Europei au adoptat legi care, în mod specific, vizează protecția minorităților. În ceea ce îl privește, Consiliul Europei a adoptat mai multe hotărâri și recomandări referitoare la minorități. Se cuvine a menționa cu precădere Recomandarea 1134 (1990) a Adunării referitoare la drepturile minorităților. Aceste texte sînt importante pentru romi, care, fiind totodată una din rarele minorități lipsite de teritoriu din Europa, necesită o protecție deosebită.

10. În afara de aceasta, Consiliul Europei a adoptat în trecut mai multe hotărâri și recomandări privindu-i pe romi: Recomandarea 563 (1969) a Adunării referitoare la situația romilor și a altor nomazi din Europa; Rezoluția (75) 13 a Comitetului de Miniștri privind recomandări asupra situației sociale a populațiilor nomade din Europa și Recomandarea nr. R (83) 1 a Comitetului de Miniștri referitoare la nomazii apatrizi sau de naționalitate nedeterminată; Rezoluția 125 (1981) a Conferinței permanente a organelor locale și regionale din Europa cu privire la rolul și responsabilitatea colectivităților locale și regionale în problemele de ordin cultural și social ale populațiilor de origine nomadă. Aplicarea efectivă a acestor rezoluții și recomandări, mai ales de către noile state membre, este extrem de importantă pentru soarta romilor.

11. Prin urmare, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să inițieze, într-un asemenea caz, cele de mai jos sub forma unor propuneri adresate guvernelor sau autorităților locale și regionale competente, ale statelor membre:

În domeniul culturii:

- i. Ar trebui încurajate învățămîntul și studiul muzicii romilor în mai multe școli de muzică din Europa, precum și înființarea unei rețele de școli muzicale de acest tip;
- ii. Ar trebui create un program de studiu a muzicii romilor, precum și birouri de traducere specializate în această limbă;
- iii. Ar trebui aplicate minorităților romilor dispozițiile referitoare la limbile fără teritoriu, așa cum sînt ele definite în Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare;
- iv. Ar trebui acordat tot sprijinul fondării de centre și muzee de cultură a romilor, cît și organizării, cu regularitate, a unor festivaluri;
- v. Ar trebui organizată, în cadrul „Expozițiilor europene de artă”, o expoziție itinerantă privind influențele reciproce ale contactelor cu cultura romilor.

În domeniul educației CDMG (94) 15:

- vi. Ar trebui lărgite programele europene existente de formare a profesorilor în învățămîntul romilor;
- vii. Ar trebui acordată o atenție specială educării femeilor în general și a mamelor însoțite de copiii lor de vîrstă foarte mică;
- viii. Ar trebui încurajați tinerii romi dotați ca să facă studii și să împlinească astfel un rol de intermediari pentru romi;

În domeniul informării:

- ix. Ar trebui informați romii despre drepturile lor fundamentale și de mijloacele de valorificare ale acestora;
- x. Ar trebui înființat un centru european de informare asupra situației și culturii romilor, acest centru fiind cu precădere destinat să informeze mijloacele de comunicare în masă.

În domeniul egalității drepturilor:

- xi. Statele membre care încă nu au ratificat Pactul internațional referitor la drepturilor civile și politice (New York, 1966) sau Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (New York, 1965) ar trebui invitate să le ratifice imediat;
- xii. Discriminarea privindu-i pe romi, care rezultă dintr-o dispoziție a Convenției Europene a Drepturilor Omului, ar trebui abrogată printr-o declarație adecvată, precizînd că termenul „*vagabonzi*” care figurează la articolul 5.1.(e) nu este în mod necesar aplicabil persoanelor ce au un mod de viață nomad;
- xiii. Dispozițiile oricărui protocol adițional sau oricărei convenții referitoare la minorități ar trebui să fie aplicate minorităților lipsite de teritoriu;
- xiv. Statele membre care încă nu s-au conformat ar trebui invitate să ratifice al 4-lea Protocol al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la libera circulație și, în această calitate, este esențial pentru nomazi;
- xv. Statele membre ar trebui invitate să-și modifice legislațiile și reglementările naționale care stabilesc direct sau indirect o discriminare cu privire la romi;
- xvi. Ar trebui recunoscută ideea că a fi victima sau a-ți fi teamă (pentru cauze raționale) de a fi victima vreunui program - atunci cînd autoritățile refuză sau se dovedesc incapabile să ofere o protecție eficace - poate, în anume cazuri, să echivaleze cu temerea, pe bună dreptate, de a fi persecutat din pricina apartenenței la un grup social particular, recunoașterea acestei idei făcîndu-se în conformitate cu termenii Convenției din 1951 a Națiunilor Unite referitoare la statutul refugiaților.

În domeniul vieții curente:

- xvii. Statele membre ar trebui să vegheze ca romii să fie consultați cu prilejul elaborării și aplicării dispozițiilor regulamentare privindu-i pe ei;
- xviii. Ar trebui încurajată înființarea, în statele membre, a unor programe noi, vizînd ameliorarea condițiilor de locuire, educație și locuri de muncă ale romilor celor mai

defavorizați, iar participarea romilor la întocmirea acestor programe și la aplicarea lor ar trebui asigurată;

Măsuri de ordin general:

xix. Ar trebui întreprinse lucrări independente de cercetare asupra legislațiilor și reglementărilor naționale privindu-i pe romi, precum și asupra modalităților de a fi puse în practică, rapoarte privind aceste subiecte fiind prezentate cu regularitate Adunării;

xix. Ar trebui întreprinse lucrări independente de cercetare asupra legislațiilor și reglementărilor naționale privindu-i pe romi, precum și asupra modalităților de a fi puse în practică, rapoarte privind aceste subiecte fiind prezentate cu regularitate Adunării;

xx. Ar trebui urmărită cu perseverență cooperarea cu Comunitatea Europeană în domeniul interesându-i pe romi, cum sînt: educația, lupta împotriva sărăciei, ocrotirea și salvarea patrimoniului cultural european, recunoașterea minorităților și promovarea egalității drepturilor;

xxi. Consiliul Europei ar trebui să acorde statut consultativ organizațiilor internaționale reprezentative ale romilor;

xxii. Consiliul Europei ar trebui să desemneze un mediator pentru romi, după prealabila consultare cu organizațiile reprezentative ale romilor; acest mediator ar avea, între altele, următoarele sarcini:

a. să întocmească bilanțul progreselor realizate în aplicarea măsurilor luate sau recomandate de Consiliul Europei cu privire la romi;

b. să mențină contacte regulate cu reprezentanții romilor;

c. să sfătuiască guvernele statelor membre asupra unor probleme privitoare la romi;

d. să sfătuiască diferitele organe ale Consiliului Europei în chestiuni ce-i privesc pe romi;

e. să facă anchete cu privire la politica guvernamentală și la situația drepturilor omului referitoare la romi, în statele membre;

f. să facă anchete cu privire la situația romilor apatrizi sau de naționalitate nedeterminată

De asemenea, mediatorul ar avea competență pentru:

g. a primi răspuns în toate chestiunile adresate guvernelor sau reprezentanților statelor membre;

h. liberul său acces la arhivele guvernamentale sau la alte documente pertinente;

i. a chestiona cetățenii statelor membre ale Consiliului Europei;

xxiii. În termen de doi ani, statele membre ar trebui să adreseze un raport Secretarului General al Consiliului Europei cu privire la îmbunătățirile aduse soartei romilor precum și cu privire la aplicarea recomandărilor Consiliului Europei.

(*Text adoptat de către Adunare la 2 februarie 1993 <ședința a 24-a>) referitoare la romii din Europa.

** În traducerea oficială s-a folosit expresia „țigani”. Ținînd cont că aceasta nu reprezintă traducerea fidelă a cuvîntului englez „gypsies” sau a francezului „gitans”, care provin, ambele de la credința inițială că romii ar proveni din Egipt, ALTERA preferă să utilizeze termenul indicat de minoritatea însăși ca fiind cel corect și anume „romi”.